

REDACTIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 cor. pe 1/2
 pe 10 cor.; pe 1/4 de an
 pe 10 cor.; pe 1 lună 2 cor.
 pentru România și
 Franța pe an:
 40 franci.

Manuscrisurile nu se napotăz

ADMINISTRAȚIA:

Arad, Deák Ferencz-u. Nr 8

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b.,
 de fiecare publicațiune.

Afăt abonamentele cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se
 primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Hotărâre, chibzuiala și prevedere.

(*) Discursul primului-ministru Széll, în chestia de naționalitate și în special discuțiunea, sau mai bine zis comentariile ce a provocat în presa maghiară acel discurs, ne tudeamă oare-cari reflexiuni, credem că nu prisos, în această chestie, de care altfel ne-am mai ocupat în ziarul nostru.

Organul de publicitate apropiat de primul-ministru, ziarul „Budapesti Hirlap”, în comentariile și explicațiunile sale ajunge să spună, că legea de naționalitate a fost o greșală politică.

Argumentarea șovinistă a acestei greșeli, natural, merge pe căi ciudate și duce la năbădăioase desiderate sau derivate.

Constatănd că elementul maghiar nu a putut să absoarbă naționalitățile... ajutorul legii de naționalitate, (de altfel neaplicate), „Budapesti Hirlap” indică drept soluție pentru chestia de naționalitate forțarea maghiarizării pe cale administrativă.

Nimica nou! Nici o idee, nici un drum nou, nebatut de șoviniști, nu recomandă organul apropiat de Széll. Și nici nu ne-am fi oprit la acest vechi cântec al flăgneteii „patriotice”, care este patrimoniul comun al tuturor siarelor șoviniste, pentru a mai discuta cu un confrate maghiar; ne oprim însă pentru a caracteriza politica primului ministru, așa cum reiese din conturile semioficioase.

Venit la putere pentru a pune capăt unui regim de violențe, Széll a fost primit cu aplauze. Autoritatea sa și simpatiile i-au fost prevenitoare pentru motivul, că el se numără între apropiații marelui bărbat de stat de odinioară Deák. Pe de altă parte, când și-a ocupat locul de prim-servitor al statului, rostind vorbele magice: „Lege, drept și dreptate”, a cucerit simpatii și aderențe prin care și-a înălțat situațiunea.

Dar, oare distinsul moștenitor politic al lui Deák și vestitor al domniei „legii dreptului și dreptății”, a corespuns în funcțiunea sa așteptărilor și promisiunilor făcute?

Să cercetăm.

Va fi suficient să vedem dacă activitatea ministerială a actualului prim-ministru al Majestații Sale se potrivește cu ceea-ce se numește aplicarea legii, ca prima condiție a unei vieți constituționale reale.

Regimul Bánffy este mereu apotrofat și de actualii puternici ai zilei

că a fost un regim de brutalitate și de călcări de legi. Guvernul Széll a venit să dreagă ce a stricat cel anterior, să restabilească starea legală în țară. În cuvântarea sa rostită în chestiunea de naționalitate, în special asupra legii de naționalitate, restauratorul regimului legii eată cum se exprimă: „Cu această lege am trăit până acum, vom duce-o cu ea și de aci încolo, numai s'o aplicăm cu hotărâre chibzuială și prevedere”.

Restabilirea stării legale, prin aplicarea legii, cu „hotărâre, chibzuială și prevedere”, s'ar părea un-pleonasm! Cu toate acestea alt ceva este: cuvântul lui Széll este o manta destul de transparentă, prin care se zărește mișcările politice șoviniste.

Aplicarea legii de naționalitate cu „chibzuială”, înseamnă neaplicarea ei, adică persistența în sistemul Bánffy-Tiszai, în chestia de naționalitate, căci e vorba de chibzuială în sensul „ideei”... Aplicarea ei cu „hotărâre”, înseamnă menținerea metodei de represiune a guvernului anterior față de naționalitățile și față cu ori-ce mișcări ale lor; cu un cuvânt, păstrarea în vigoare a ordinațiilor hieronymiane, etc., ordinațiuni contrare literelor legii de naționalitate. Ear fatruccât privește „prevederea”, „Budapesti Hirlap” indică direcția în spre care se îndreptează silințele guvernului, și anume: Statificarea administrației, care se va face în viitoarea sesiune parlamentară, ear aceleia îi va urma și revisuirea legii de naționalitate, în sensul dorit de—Secul.

Nerevenirea actualului guvern asupra nedreptelor măsuri luate pentru oprimarea naționalităților și în special a Românilor, înfățișează actualul guvern nu tocmai în lumina dreptății și dreptului. Ear atitudinea primului-ministru în chestia legii de naționalitate, nu ne face să vedem pe reprezentantul unui regim al legii, ci mai mult pe un fost deakist, confundat în apele șoviniste.

Croații în contra Ungurilor.

Prin atitudinea lor politică agresivă și nechibzuială, Maghiarii pe și ce trece tot mai mult înstrăinează de dânșii nu numai popoarele nedreptățite de ei în Ungaria proprie, dar și pe Croați, cari își au propria lor autonomie față cu statul ungar. Acest lucru nu mai e taină pentru nimeni; de câte ori Dieta Croației își deschide porțile pentru discuțiunea chestiunilor interne, totdeauna se aud glasuri de desevărgită nemulțămire cu felul de cărmuire al guvernelor ungurești.

Jou, în 20 l. c. n., s'a adus în discuțiunea Dietei provinciale a Croației pactul economic al țării coroanelor ungare cu Austria, cum și proiectul de lege despre impozitul asupra vâștrii spir-

tuoselor. La dezbaterile asupra acestui proiect a vorbit și șeful de secție în ministerul de justiție, Derencin, care a adresat Dietei croate și o interpelație, relativ la impozitul preliminar în proiect. În motivarea interpelației sale, Derencin ar fi spus între altele—după rapoartele foilor maghiare—și următoarele cuvinte:

„Așa se vede, că guvernul unguresc nu se mulțumește cu ceea, că a confiscat autonomia Croației dar el vrea acum să confişte și banii țării”.

Cuvintele șefului de secție Derencin au căzut ca o bombă între mamelucii guvernului, în numele cărora referentul comisiei financiare, Engelsdorfer, declară de josnică infamie acusa oratorului.

Se înțelege, că Derencin și soșii lui de principii încă n'au rămas datorți: au respins insulta cu cea mai mare energie și s'a produs în urmă o gâlăgie enormă în ședință, așa, că președintele numai cu mare greutate a putut să restabilească liniștea.

Presa „patriotică” e grosav de cătrănită de noua manifestare a „dragostei” croate față de „patrioții” unguri. —Cine nu li-o crede? Vorba e însă, că numai prin asemenea lecții, deplin meritare, se mai pot alunga din capetele șoviniștilor—gărgăunii cu utopia „ideii”.

„Școala nefastă”.

II.

O altă chestiune, adusă în discuție de către acei Români, ale căror sentimente curate naționale le detestăm, se învârte în jurul raportului dintre stat și funcționarul român. Este aceasta într'adevăr una dintre cele mai complicate și mai dureroase chestiuni, asupra căreia a insistat nu se poate recomanda în de-ajuns.

Să începem luând de exemplu pe dl Șiegescu. D-sa este profesor la stat și în calitate sa crede, că „creșterea tineretului fără deschilinire de religiozitate și naționalitate în spirit moral și cu frica lui Dumnezeu e cea mai nobilă și cea mai frumoasă chemare”...

O credință aceasta, care ar face multă onoare unui misionar creștin din China, dar care din punct de vedere național este o erezie.

Ar trebui să știe umanitarul profesor din Budapesta, că educația oficială a statului maghiar este pusă pe baze naționale, că învățământul din licee trebuie să fie național maghiar și că legile de instrucție publică iau un caracter tot mai șovinist. Ori ce profesor de stat astăzi, mai mult sau mai puțin, slujește acestei idei de șovinism progresiv, chiar dacă ar fi român de origine, căci legea școlară nu-l îngăduie să și vâditeze originea sa. Această lege îi dăruiește individualitatea specială, ear dacă mai e și lipsit de individualitate, dacă mai e și caracter puțin resistent, profesorul nemaghiar se pierde cu totul și sau devine un instrument orb al ideii de stat maghiar, sau toată ființa lui se reduce la un fel de mașinarie, care

funcționează departe de tot ce agită inima neamului din care a eșit.

Cert este, că toți profesorii români ajunși în serviciul statului, sunt izolați din corpul național. Sau cunoaște cineva vre-un profesor de aceasta, care să desvolte astăzi activitate binefacătoare neamului seu, fie culturală, fie națională-politică?

Cu mult mai rău apoi stăm cu ceilalți funcționari ai statului, de origine Români. Avem de aceștia pe o scară întinsă, dela demnitatea de jude la curie până la aceea de notar comunal, în judicatură și în administrație. Unii dintre ei mai poartă nume de Român, alții și-l'au schimnosit.

Nu poate fi nimic mai trist din punct de vedere național decât situația acestor slujbași ai statului. Condiția cea dintâi a existenței lor este înstrăinarea de către neamul lor, ruperea ori căror legături mai intime de viață națională cu poporul din care fac parte. Li se maghiarizează numele adeseori ca condiție pentru înaintare. Li se fac propuneri diverse pentru servicii bune aduse statului. Și astfel, pe unii dintre ei îi vezi țărindu și o viață singulară și hibridă din punct de vedere național, pe alții însă, prostituindu-și caracterul și vândându-și neamul, ridicându-se din treaptă în treaptă.

Toți aceștia națiunii noastre, progresului ei național și cultural și politicei noastre tradiționale, nu aduc nici un folos, ci sunt perduți pentru ea, unii perduți cu desăvârșire, ear alții numai legați de mână și de picioare.

Evident deci, că în Ungaria funcționarul este adus în mod conștient și sistematic în conflict cu naționalitatea sa. Și aceasta-i anomalia pe care noi o combatem de-atâta timp, pe care am formulat-o ca gravamen în toate memoranțele noastre și am discutat-o pe la toate conferințele naționale.

N'am zis noi, că nu voim să avem funcționari Români la stat, ci din potrivă, am pretins să ni-se acorde atâtea locuri câte ne revin în raport cu numărul populațiunii noastre; nu vre-o patru sute de funcționari cât avem astăzi ci vre-o patru mii, la cari avem dreptul prin tot ce reprezentăm în acest stat. Am mai pretins apoi, ca acestor funcționari să li-se dea voie să fie Români și să rămâie Români, să li-se lase numele, limba, credința și libertatea națională și ca ei să fie aleșii nostri, ear nu recrutați de guvern, în mare parte din pătura cea mai din urmă diu punct de vedere etic și național.

Nu ni-s'a acordat însă nimic până în ziua de astăzi. De aceea puținii funcționari români din serviciul statului nu sunt expresia voinței poporului nostru, nu ne reprezintă pe noi, căci au intrat în această slujbă ca particulari și nu-i putem considera decât de ceea-ce sunt, executorii voinței unui guvern și unor legi protivnice poporului român.

Cuvântul acestor slujbași ai statului, în chestiune de naționalitate, nu

poate trage deci nimic în cumpănă. Ceea-ce spun ei prin ziarele maghiare sau eventual stând de vorbă cu omenii guvernului, nu poate fi considerat ca o opinie competentă. Guvernul nu prin ajutorul funcționarilor săi va pute să rezolve o chestie atât de mare, ca aceea a naționalităților.

O constatăm aceasta nu pentru că am socoti de „nevrednici și păcătoși” pe toți funcționarii români, ci fiindcă aceasta este logica pozitivă a lucrurilor și pentru că nu putem îngădui, ca să se erigeze de factori politici și naționali aceia, cărora le lipsește această calitate din capul locului.

Dr. George Vuia.

Graiul viu și sunetul clopotului, litera moartă și suspinele inimilor — până departe duc din Arad vestea zdrobitoare despre tragicul sfârșit al uneia din cele mai simpatice figuri ale societății noastre românești.

De ieri după amiază, covârșit de adâncă jale și zdrobit de durere, ne găsim în fața cadavrului rece, fără viață, al Drului George Vuia, care amic scump ni-a fost tuturor, căci l-am cunoscut, un valoros membru al societății noastre aradane și un fiu devotat al neamului nostru.

Bărbat robust și în floarea vieții încă, — regretatul decedat de-un timp încoace era atacat de-o grea boală de nervi, care mai ales în zilele din urmă devenise atât de pronunțată, că ea îl legase de pat. Numai sub impresia acestei neîndurate boale, care i-s-a părut incurabilă, Drul Vuia a putut să ia în mână arma ucigașă, trăgându-și un glonț de revolver în templu capului său luminat. Și moartea i-a venit imediat ieri (21 l. c. n.), la orele 2 după amiază, într-o odaie a locuinței sale din strada Șina.

Vestea groaznică a catastrofe, ca fulgerul a străbătut în toate părțile societății aradane, producând cea mai adâncă depresie în toate inimile.

Din jurnalul unui călător siberian.

(Continuare.)

4. Voltarianul din Siberia.

Trecuse ca la vr'o lună dela întâlnirea mea cu „ucigașul”. Regulasem toate daraverile și mă întorceam la reședința guvernamentului N. cu poșta și pe la amiază ajunsesem la stația poștală N.

Prietenul meu bătrân și gras stătea în ușă și își fumă țigara.

— Voiți poate ca! — întrebă el înainte încă de a ne da bună ziua.

— Da.

— N'am!

— Vorbă să fie, Vasile Ivanovici? Văd doar..

Intr'adevăr, lângă grajdul stătea o troică înhamată.

Vasile Ivanovici rise.

— Nu, zău! n'am ca! — zise el îndată cu tonul cel mai serios. — Poate nu veți mai fi fiind atât de grăbit acuma. Vă rog, așteptați!

— Dar de ce, mă rog? Așteptați cum-va pe guvernator?

— Pe guvernator? — rise Vasile Ivanovici. — Nu, numai pe un consilier al curții; față cu asta vreau să mă arăt in-

Prietenii și stimătorii săi numai decât au alergat la locul catastrofei și au luat dispozițiile necesare pentru aşezarea în sicriu a osămintelor defunctului.

Din istoricul întâmplării și din biografia lui dăm aci următoarele amănunte:

Deși bolnav, că nu putea să părăsească odaia, decedatul a prânzit ieri împreună cu familia sa, dar imediat după prânz simțindu-se mai rău, s'a culcat. Scurt timp după asta — o detunătură a resunat din odaie și pe când soția cu membrii familiei au străbătut în odaie, — Drul Vuia săcea mort în pat. Distre medicul din loc cel dintâiu a fost anunțat dl Dr. Demian, apoi Dr. Tisch și Dr. Öttvö, împreună cu reprezentantul poliției, cari au constatat moartea repentină.

Decedatul Dr. Vuia s'a născut în Arad din părinți sârmași, măiestri. Era în vârstă de 50 și lasă după sine în adâncă jale soția cu trei orfani.

Studiile universitare, din propria silință și propriile puteri, și le-a făcut în Budapesta și prin anul șepteseeci și-a început practica medicală în Arad. În urma pregătirii sale solide și a bunelor calități, ce-l împodobiau, — Dr. Vuia în scurtă vreme a ajuns un bărbat cu mare vază, un membru valoros, stimat și iubit al societății. Ca medic practic dînsul a figurat mult timp și ca profesor de igienă la institutul teologic-pedagogic din loc, și în această calitate a scris și tipărit un apreciat manual de igienă.

De câțiva ani Dr. Vuia împreună cu familia petrecea peste vară la Băile-Herculane, ca medic de băi, unde se bucura de un nume foarte bun. În tot timpul practicii sale medicale Dr. Vuia a luat parte activă la toate afacerile bisericești, școlare și naționale, precum și economice ale poporului nostru din dieceasă. E unul dintre fondatorii băncii „Victoria” și dela moartea adv. Dr. Lamar Petco, — dînsul a figurat și ca președinte al direcțiunii acestui institut, dezvoltând o activitate rodnică.

Ca unul dintre membrii culti ai societății noastre, decedatul a călătorit mult și prin țeri străine, s'a ocupat cu știința, îndeosebi cu cea medicală, pentru care avea un mare talent scrutător. I-a plăcut însă mult să se ocupe și cu literatura, pe care a îmbogățit-o cu lucrări de valoare: cu câteva comedii, conferințe literare etc.

Dintre momentele mai însemnate ale vieții decedatului amintim unul mai recent: Când cu sinuciderea de curând a hotelierului Duffner, care a lăsat după sine soția cu 9 orfani, se găsea în societate mai

mare în cafeneaua acestuia și la vestea sinuciderii a zis:

„Nu-l pot înțelege pe Duffner, cum a putut să se sinucidă, ca tatăl de familie și încă lăsând în urma sa 9 orfani.” Tot aceste cuvinte le-a repetat și înaintea soției sale, fără a se gândi poate atunci, că abia după câteva zile, — și dînsul va avea același sfârșit tragic.

Înmărmuriți stăm în fața actului tragic și cu inima cernită de cel mai adânc doliu ne întrebăm: De ce, Doamne, un suflet atât de nobil, atât de scump nouă tuturor, a trebuit să se sfârșească cu o moarte atât de înfricoșată și de neașteptată?!

Dumnezeu, care în mâna sa atotputernică ne are soarta tuturor, — să-l odihnească în pace, și familiei atât de greu încercate să-i trimită consolările sale!

Din România.

Parlamentare. D l D. A. Sturdza, șeful partidului liberal, a luat cuvântul în Senat asupra răspunsului la mesagiul, caracterizând situația politică-economică și rolul guvernului prin următoarele:

În situația actuală, este de semnalat un lucru: guvern, țară și opoziție sunt îngrijate de criza ce bântuie și cu grijă așteaptă îndreptarea acestei stări de lucruri.

Oratorul reamintește cum partidul liberal s'a retras în primă-vara anului 1899 și de atunci, imediat, s'a iscat o luptă de prioritate în partidul conservator, care se continuă și care este și una din marile îngrijiri ale tuturor. Partidul liberal va urma asupra acestui punct o atitudine de expectativă și d-sa își va spune cuvântul său, cu toată rezerva și deferența ce se datorește înaltei adunări.

În prezent criza financiară îngrijăște pe toți. D sa face istoricul dezvoltării financiare a țării, expunând fazele prin cari a trecut Statul pentru a-și reface creditul și a și-l menține.

De-odată a izbucnit criza, de care suferă cu toții: dela țeran până la marele proprietar, dela neguțatorul cel mai mare până la cel mai mic, complicată cu neîncrederea străinătății, ceea-ce a avut de consecință o scădere simțitoare a creditului.

Ce e de făcut acum pentru îndreptarea acestei situațiuni? Mintea cea mai simplită dictează o singură înțelepciune: să cheltuiți mai puțin decât ai. În aceasta constă toată filosofia. Nu poate fi alt mijloc de îndreptare și cine crede altfel, să știe că are să se înfunde din nou.

Oratorul arată că sporierea cheltuielilor n'a fost organică și justificată. Adeseori cheltuielile au fost condiționate de considerațiuni personale, ear nu de trebuințele Statului. (Vii aprobări pe toate băncile. Aplause).

Ca să illustreze această afirmație, oratorul arată că avem serviciul nefolositor și luxos și ne lipsesc tocmai serviciul important ca serviciul statistic. Cheltuielile nefolositoare pot fi supimate, fără ca organizația Statului să sufere întru ceva.

Oratorul zice că trebuie să avem curajul să punem mâna pe foarfecă și să tăiem în același sens a vorbit, astăzi tocmai un an, reșosatul Menelas Gherman, care a prezentat că cu impozite noi nu se poate echilibra bugetul, că era împrumuturilor trebuia închisă și că singurul remediu sunt tot ecconomiile în cheltuieli.

Parcă s'a făcut dinadins cu totul contrariu de ce trebuia să se facă: în loc de economii s'a venit cu impozite. Nu sunt contra impozitelor, zice d-sa; sunt de părere că în împrejurări grele cu toții suntem datori să venim în ajutorul Statului, dar conștient că aceste impozite apasă mai mult clasele sărace.

Țăranului, care se plânge contra acestei nedreptăți, i se dă o corecție, ear proprietarul care își ascunde venitul, este tolerat.

În ședința dela 18 Decembrie, Senatul a votat răspunsul la mesagiul, așa cum a fost el prezentat de comisie.

Adunare de învățători.

— Raport special. —

În 30 Noembrie st. v. s'a ținut în sala muna Rădădăia, adunarea de toamnă a învățătorilor din departamentul Bisericii-Albe aparținătoare reuniunii învățătorilor din școlile române gr. or. confesionale din dieceasa Caransebeșului.

La orele 9 a. m. membrii departamentului se întrunesc în școala română din loc și asiată la prelegerea practică a învățătorului E. Novacovicu, care a prezentat școlarii săi (4 departăminte) din limba română și în special din cetirea română.

După dimiterea școlărilor, dl Nicolae Mircea, învățător în Sasea română, în calitate de președinte, prin o cuvântare frumoasă și amodată scopului întrunirii, declară ședința deschisă, și totodată împarte șapte adunări, că onoratul comitet al reuniunii centrale, l'a numit pe d-sa de comisar constituitor pentru alegerea funcționarilor departamentului pe anul administrativ 1900-901 și că conform programei, la început prim are a se efectui alegerea funcționarilor pentru care scop suspendă ședința pe 15 minute.

Redeschizându se ședința, la propunerea membrului Dimitrie Dogariu învățător în Potoc, se aleg ca funcționari ai departamentului pe anul administrativ 1900-901 de președinte: Nicolae Mircea; notar: Mateu Mîlencovicu; casier George Vasile; bibliotecar: Dimitrie Petrovicu.

Fiind astfel constituit biroul, se pune de căre prezidiu la ordinea zilei: „Căruia asupra prelegerii învățătorului E. Novacovicu care prelegere pe lângă unele observațiuni tocmai esențiale, în considerare că aceasta este prima prelegere a prelegătorului”

— Despre ce vorbiți adecă? — întrebă eu. — Dar ce fel de judecători de instrucție sunt aceștia și încă pentru casurii cu deosebire însemnate?

— Tocmai ce ziceam și eu — se amestecă îndată Matrena Ivanovna. — Tu vorbești cași versat pe pereți, asta e vădit. Dar ce, așa de proastă mă crezi, în cât să nu știu cum arată niște slujbași înalți?

— Vedeți, iacă mi-ați făcut nevasta să aibă idei false! — la vorbele acestea Vasile Ivanovici elătină din cap în semn de mustrare. — Nu e vorba, asemenea slujbă nu se află, dar când un om își îndeplinește slujba într'un chip deosebit, apoi asta, după părerea mea, e mai bine încă... — Nu pot să vă pricep — zisei eu.

— Vedeți, D-voastre chiar D-voastre nu puteți pricepe și mai zăpăciți și pe o femeie! Ei, dar D-voastre știți, că aici s'a alcătuit o societate, pe acțiuni — ca să zic așa — al cărei teatru de operațiuni sunt drumurile și pădurile întanecoase. N'ați auzit într'adevăr nimic despre asta?

— Ba da, negreșit!

— Ei, poftim! Membrii acestei societăți aparțin tuturor claselor societății. Treaba se face în mare: o mână spală pe cealaltă și se bucură chiar de oare care publicitate — cel puțin societatea, ba unii

membri sunt chiar cunoscuți personal în toată lumea. Zic de toată lumea — firea afară de excelența sa. Iacă de odată, după o faptă cu deosebire însemnată a acestei societăți, i-a venit excelenței sale gândul să o strpească. Asemenea gânduri năpădănice au fost de mai multe ori! se strpește atunci între dînși cățiva membri ai societății și de obicei, cu asta se sfârșea treaba. De astă-dată însă a fost alt ceva. Situația se năcăjise prea mult și de aceea numit pe un slujbaș pentru casurii cu deosebire însemnate, pe domnul Proskurov judecător de instrucție cu puteri înalte atât pentru afaceri care s'au petrecut înaintea, cât și pentru de acelea, cari în mai întâmpla în viitor, în cazul când bănuși că este între ele și altele din vr'o legătură oare-care.

— Dar ce-i de mirat în treaba asta? — De, așa i, drept vorbind, nimic. — astă-dacă înse alegerea a căzut asupra om drept, energic, asta e minunea. Deși luna deja el tot strpește. De aceea e o burare fără margini — vr'o zece căi crăpată pua acuma de goană.

După: Vladimir Korolenko (Va urma).

operă care se numește regenerarea poporului român.

Astăzi, un simplu director de serviciu, ce poate să facă?

Cu toată buna voință ce ar avea pentru a realiza la îndeplinire a „Regenerării” și cu toată competența lui în materie medicală, nu poate opune rețezii voinței și incompetenței unui ministru — care în majoritatea cazurilor refuză a aproba reformele sau să facă în interesul igieniei și salubrității publice.

Din această cauză un asemenea ministru al sanității publice, se impune. El este pe voință și faptele sale. O condiție este ca să însoțească un asemenea ministru: Să aibă om de știință și o mână de fier! Numai astfel realizarea idealului nostru național ar putea îndeplini.

Avem, — din păcate, o lege a instrucției publice relativ la igiena ce trebuie să fie învățată copiilor la școală — foarte defectivă. Nu mai insist asupra ei, sunt conștient că dl ministru al instrucției publice ar rectifica într-un sens mai practic...

Trec, domnilor, acum la un alt punct de discuție. E vorba încă de o cauză care provoacă mortalitatea la copii.

Aceasta este moșia — nu însă despre moșia învățată, care a făcut oarecând studii speciale în arta mamosiilor, este vorba; de moșia empirică, care din lipsa unei metode practice chirurgicale, omorâ în majoritatea cazurilor, și pe mamă și pe copil.

O altă cauză, care provoacă mortalitatea la noi, în număr mare, este și credința în magie și superstiția unora dintre părinți, în babe, leacuri, vrji, etc.

Se știe că boala, care seceră mai cu seamă copiii la noi în țară, este difteria. Aceasta, dlor, este una din boalele cele mai periculoase. Dacă copilul difteric este căutat prima zi a manifestării acestei maladii, copilul scapă. Scapă — sic, nu prin babe, prin injecțiunile subcutanee cu „serum antidifteric”. Dacă, copilul atins de difterie, este neglijat 3—4 zile după pronunțarea ei, atunci ori ce ajutor devine aproape imposibil.

La noi, cașurile mortalității copiilor din cauza difteriei sunt din nenorocire foarte multe. Marturisesc, dlor, că anul trecut când a fost la congresul internațional medical de la Paris, mi-a fost rușine — când confrății mei arătau cu satisfacție „statistice admirabile”, relative la mica mortalitate a copiilor.

Eu, am fost singurul desaccord, în conștientul celorlalți colegi!

Sunt convins că crearea mai multor sanatoriilor infantile ar fi de o utilitate remarcabilă în statul nostru.

Vorba e, de unde luăm banii? Guvernele nu dau pentru asemenea instituții. Eforturile cheltuește anual o sumă de bani. Dar pentru cine credeți? Pentru noi? Ferească Dumnezeu! Căutați și cercetați spitalele eforiei și veți constata „de visu” că ele sunt pline numai de străini.

Într'un asemenea caz nenorocit, ar trebui să intervie caritatea publică, inițiativa privată. Dar' avem exemple, că atunci când caritatea publică intervine să creeze o instituție similară cu Soc. Maternă „Leagănel”, se dă importanță mai mare luxului decât sănătății copilășilor!

„Sistem nenorocit!” „Lux ce ne omorâ!”

Între boalele care subminează națiunea română sunt principale următoarele: „Malaria, Sifilisul și Alcoolismul”.

Cum se poate preveni „Malaria?”

Rată cum se poate preveni această fioroasă maladie: Se iau pur și simplu mici doze de Sulfat de chinină. Țăranii mor de malarie cu sutele și trebuie să facă aci o constatare regretabilă: că foarte mulți din medicii de plasă, administrează pacientului cantități mari de chinină — și din această cauză îl provoacă neapărat moartea.

Încă o cauză care contribuie la Degenerarea sătenilor români este și proprietarul de moșie.

Țăranul e victima lui, pentru-că în timp de nevoi când are trebuință de porumb, el îl cumpără dela proprietar care îl vinde porumbul cel mai prost, fiind-că cel bun îl vinde în Anglia ca să servească de mâncare porcilor!

Natural că săteanul mâncând din acel porumb stricat, se îmbolnăvește, și moare în urmă de „Pelagră”.

Ar trebui să se creeze legi speciale pentru pedepsirea aspră a acestor proprietari, care își bat joc de sufletul nenorocitului sătean!

Cine ar pute însă să vie cu asemenea riguroase măsuri, decât numai un „Ministru”, după-cum am zis — „Sanitar, mână de fier!”

Ca sfârșit — fac următoarea supoziție: Poate că s'ar întâmpla să întrebe cineva... Cine a autorizat pe D. r. Babeș să vorbească așa?...
G. Bodnariu.

Eu le-aș răspunde; Iubirea mea nemărginită pentru patrie!

Eamă invită cum să susțin interesele neamului meu!

Un steag românesc de 144 ani.

Conferință ținută în Casina română din Blaj la 9 Dec. 1900 de Dr. Augustin Bunea.

Dintre câți ne-am întrunit astăzi în sala casinei române, nu este poate nici unul, care până mai deunăzi să nu fi văzut, că în biserica catedrală din Blaj, în corul din dreapta presbiteriului, atârna de o rudă un steguleț.

Palbarea așezată în pătură groasă pe el, spărături și destrămături lui produse de dintele timpului și de alte cauze necunoscute, nu ne lăsau să distingem din depărtare, în care-l priviam, nici materia scumpă din care era făcut, nici decorațiunile lui prețioase, nici frumoasele icoane, ce le purta pe amândouă fețele.

Era un obiect de care nu ne puteam da seamă, pentru ce este pus în loc așa de frunte în Casa Domnului, și de care, în tocmă ca și mine, nici altii nu știau să-ți povestească ce e interesant, căci din generațiunea de astăzi abia se mai știe unul, ori doi, care știu ceva confus despre originea și trecutul lui glorios.

În luna lui Septemvrie din anul acesta, când, în preajma sărbătorilor sfintei Uniri, s'au făcut unele reparaturi în lăuntrul bisericii catedrale, stegulețul a fost luat și scos de la locul său. Curiositatea m'a îndemnat să-l examinez mai de aproape și am rămas încântat de frumuseța lui. El este pregătit din două părți suprapuse de mătăasă. Pe o față, sub inscripția „Cleri Uniti Transilvani”, tocmă la mijloc pe un câmp vântat, este chipul sfintei Treimi în fir de aur, și încadrat cu greu brocat tot de aur. Pe cealaltă față, la mijloc, este așezată, între capetele și aripile vulturului negru austriac, marca Transilvaniei, adică o coroană împodobită cu imitațiuni de petri scumpe, și sub ea șapte turnuri medievale, cari reprezintă 7 cetăți. Câmpul întreg, și pe o față și pe alta, este decorat cu ricamatură sau broderie de flori din fir de argint, și jur împrejur steagul este tivit cu posament (posmantrie), de care atârna dese fire de aur pe margini.

Văzând acestea mi-au venit în minte cuvintele istoriografului Samuil Clain: „Pe la anul 1755, când ținea Maria Teresia bătăie cu Prusul (Burușul), Episcopul Aaron de împreună cu tot clerul au dat o companie, ațeck 130 de husari, cu arme, cu cai, cu haine, și cu toate cele de trebuință. Tot proțel spre ridicarea companiei acesteia au dat câte un galben.”

Am cercat deci să aflu, că oare nu sub steagul descris mai sus a plecat în războiu și s'a luptat compania de husari amintită de Clain în contra Prusienilor, și actele, cari le-am găsit într'un protocol din archiva mitropolitană din Blaj, m'au convins, că steagul acela este al călăreților români, cari nu la anul 1755, cum ține Clain din greșeală, ci la 1756 au fost oferii împărătesei-regine Maria Teresia în războiul de șapte ani cu regele Prusiei Friederic și că el este prețios nu numai ca obiect de artă, ci și ca o mărturie clasică despre patriotismul pururea curat și desinteresat al părinților noștri și despre devotamentul nobil, de care Români au fost totdeauna animați pentru Tron și dinastie.

Dați-mi dar voe, domnilor, să vă povestesc ceva din istoria acestui steag, cât îmi este cunoscută până acum.

Vestitul rege al Prusiei Frideric, precum spune împărăteasa Maria Teresia în scrisoarea sa din 11 Octomvrie 1756, adresată guvernului transilvan, a năvălit fără de veste în Saxonia, și de aci, fără a ține seamă de dreptul ginților, s'a aruncat și asupra Bohemiei, atacând cu toată puterea sa oastea austriacă de sub comanda mareșalului Brown.

Împărăteasa în situațiunea aceasta grea a monarhiei și a tronului său, apelă și la patriotismul popoarelor sale din Transilvania și în deosebi la al magnaților, nobililor și orașelor, cari aveau moșii nobilitate, cerându-le ajutor grabnic. Avea să fie acest ajutor un număr de călăreți, îmbrăcați, înarmați și prevăzuți cu cai pe cheltuiala celor ce îi vor da de bună voe.

Guvernul transilvan, la 2 Noemvrie 1756, împărășii episcopului unit Petru Pavel Aaron din Blaj porunca împărătească, rugându-l, să nu-și prerge în acele momente critice a se înțelege fără amănare cu ai săi, și a se declara, căți călăreți poate da pentru războiu. Asemenea provocări primi episcopul și dela alți dignitari înalți din Viena, și anume: dela cancelarul aulic tran-

1) La Cipariu: Acte și fragmente, pag. 107.

POVESTEA Unei Coroane de oțel.

Scrisă anume pentru țărâșime.
De
GEORGE COȘBUC.
XXII.

Domnitorul a plecat ca totul din Plevna la două săptămâni după căderea ei.

În ziua plecării era un garcăm nu mai fusese în iarna aceea. Zăpada era până în ganunch. Un escadron de roșiori plecase înainte să caute drumul acoperit de zăpadă și să-l însemneze cu stâlpi.

Nu se găsea nici o sanie prin toate împregiurările Plevnei. Domnitorul a trebuit să plece într-o căruță. Dar zăpada era așa de mare pe alocuri, în largul câmpilor, în cât nu puteau răsbi caii înhămați la căruță cu toate că erau zece înhămați.

Pe ulițele satelor zăceau înghețați în zăpadă pahonți de-al rușilor și țărani de-ai noștri cari veniseră cu căruțele dela Turnu-Măgurele cu felurite treburi. Pretutindeni vedeai boi și cai morți, de-alungul ulițelor. Bar afară, pe câmpie zăceau Turci înghețați, dintre cei plecați spre Dunăre, un șir nesfârșit de cadavre înghețate. La satul Treștenic escorta Domnitorul a ajuns un convoi de robiți turci. Îți era mai mare mila de ei. Abia se țarau prin zăpadă până în brâu, galbeni și prăpădiți de foame și de

felurite boale, și căzând ici-colo câte unul ca să rămâie perit pe câmpie. Mulți erau aproape desculți, în tunici subțiri, fără altă haină pe ei, și cu fesurile pe vârful capului.

Dincolo de Treștenic escorta a pierdut drumul și-a apucat peste câmpie. Vântul bătea cu toată puterea, și zăpada viscolită răsturnase stâlpii puși de roșiori. Venia une-ori câte un nor de zăpadă și acoperia cu totul escorta. Nu era chip de mers mai departe. Dar nici loc de poposit nu era.

Atunci Domnitorul, care-și luase cu El caii Săi de călărie, s'a gândit că poate va înainta mai iute călare. I-se strângea inima de durere, văzând atâția oameni murind în zăpadă, auzind atâtea vaiete ale celor căzuți pe câmp, luptându-se cu moartea. Și El nu putea să le ajute!

A plecat călare, cu pușini după El, căci mulți ofițeri din escortă n'aveau cai — le periseră la Plevna — și astfel trebuiră se rămâie în căruțe. Aceștia se înzăpădiră pe câmp și abia a treia zi sosiră la Dunăre.

La fle-care pas înainte Domnul da peste alte cadavre și peste alți oameni ce se luptau cu moartea! Mulți erau și dorobanți morți, mulți și călărașii cari zăceau înghețați cu cai cu tot.

Ferice de-aceia, peste cari s'a întins liniștea morții, și n'aveau să se mai lupte de geaba cu moartea!

Acest drum era mai grozav decât o câmpie de luptă. Sfârșitoarele de inimă erau

silvan comitele Gavrilă Bethlen, care la scrisoarea sa oficioasă mai adaugă la urmă cu mâna sa proprie, că acum este timpul cel mai potrivit pentru clerul unit de a-și manifesta sentimentele sale de loialitate față cu tronul, — dela ministrul Ferdinand Königsegg Erps președintele colegialului pentru afacerile monetare și montane, care spunea, că clerul și națiunea română (*clerus et natio valachica*) trebuie să se arate vrednici de privilegiile dobândite, — și dela generalul comite Antoniu Kálnoki, care făcea cunoscut, că el este însărcinat cu misiunea de a forma în Transilvania un regiment de husari.

Episcopul primind aceste scrisori în 7 Noemvre 1756, imediat convocă la o întrunire pe ziua de Luni, 15 Noemvre 1756, pe toți asesorii consistoriali, adevăți și pe cei din Blaj și pe protopopii de afară, ca i erau investigați cu demnitatea de asessori, și pe lângă aceștia pe *mai mulți nobili români*. Acestora din urmă, fiind-că pe atunci ei învățau numai în școale străine și astfel cu cirilice nu știau ceti, episcopul le-a scris urgurește: „*hogy Kegyelmed is mint Ecclesiának és Nationknak edgyik nemes tagja a jövő hétfőre, ugymint 15-ik es holnapnak napján reggel itten lenni ne terheltessek.*”²⁾

Toți cei adunați în sobor — sunt cuvintele lor — „cu o inimă și cu o voce îndată, văzând crăcățile rândueli s'au fâgăduit și au fost gata a face și după puțină a ajuta, pe cum se poștește, cu câte-va cătane călărețe și s'au concludăluit, să se dea o companie de o sută și trei-szeci de cătane, pe cum în următoarele răspunsuri la acei mari domni date se va vedea. Așiderea și modru în ce chip să se facă acea companie s'au așezat, pe cum se arată în comisia scrisă pentru această treabă la cinstiții protopopi”.

Hotărârea aceasta fu adusă la cunoștința guvernului, a cancelarului Bethlen, a generalului Kálnoki și a ministrului Königsegg cu scrisorile din 16 Noemvre 1756, în cari episcopul nu uită a accentua, că clerul și poporul român, de și este cel din urmă la bine, totuși nu voeste să rămână înapoiă nimănui, când este vorba de a-și manifesta prin jertfe devotamentul său față cu căpetenia statului și iubirea sa sinceră de patrie.

(Va urma).

²⁾ Românește: „Ca și Domnia Ta ca un nobil membru al Bisericii și Națiunii noastre să binevoești a te prezenta aci pe Lunea viitoare, adevăți pe a 15 și a lunii curente”.

gloatele, pe cari le-a cuprins moartea în brațele de ghiță. Imprejurul unei roate de căruțe steteau Turcii grămadă, pe roată și-au aprins bieții cel din urmă foc și steteau pe lângă el înghetași și rodeau cojile de pâne!

Cu cât se apropia drumul de Nicopole cu atâta creștea numărul Turcilor morți pe câmpii.

Calul Domnitorului sforkind se rădica în două picioare și nu mai voia să treacă peste atâtea cadavre de oameni și animale. Dar Domnitorul nu avu puțința să stea în drum. Adese-ori El descăleca, ducând calul de frâu, plin ce trecea peste cadavre. Dar și astfel, Domnitorul mergea pe jos câte-o lungă bucată de drum, ca să se mai încălzească puțin, căci vântul bătea asușit și cu ace de ghiță.

Cam pe-asișițul soarelui, Domnitorul ajunse pe podereele Nicopolei, pe cari săceau cadavrele în șiruri, adevărate șiruri, om lângă om! Grozavă privește! Și jalnică întoarcere acasă a biruitorului! Domn!

Oficerii garnizoanei din Nicopole, toți Români, autoritățile civile și prefectul rus îi eșiră Domnului întru întâmpinare. Domnul merse întâiu în cetățuia orașului, apoi scoborî în oraș pe-o coastă de deal repede și grozav de lunecoasă. În piață, înaintea car-

Știri de toate.

Taina vieții lungi. Taina asta e mare și nimeni nu s'a putut încă dovedi a o fi descoperit, deși din timp în timp să ridică câte un învățat și zice c'a aflat ceva din drumul ce duce la ea!

Mai nou Dr. Pearson, medic în Chicago, care e acum de 80 ani, și-a arătat credința lui, care zicea că e nelămurită, că va ajunge și suma de 100 ani. Dar lumea se îndoaie, căci Dr. Pearson e peste tot un om ciudat. A avut avere de 14 milioane și și-a dăruit-o spre cele mai felurite scopuri publice. În casa lui totul e altfel ca la alți muritori, și toată viața lui e deosebită. Despre ajungerea unei vieți lungi — lungi a scris o carte întreagă de reguli un-le peste altele, mult comentate de foi și de scriitori. Eată câte-va dintre înțelepciunile de viață a doctorului Pearson:

Cel mai mult oament își sapă groapa cu dinții lor proprii. Nu mânca nică odată nică un fel de torte și de colact, și nu vei avea boală și durere.

Nu te împinge însuși nică odată în frică nu te aprinde nică când, căci fie care clipă de mânie îți roade o clipă de viață.

Dacă te răcești, ia chinină și mănca o ceapă.

Banii împarte-ți altora. Asta îți va procura bucurii și-ți lungeste viața.

Nu bea cafea nică thee, căci acestea îți ruinează inima.

Fertura și poamele ajută omului la păstrarea tinereții, și-s mai mult vrednice decât ori-ce ape și leacuri trimbițate ca „Iavor de tinerețe” și decât ori-ce leac doctoresc.

Ploaie de broaște. O întâmplare notimă dar și neplăcută a avut orașul Tontlon în vară. Într-o după prânză s'a descărcat asupra orașului o furtună puternică, și de-odată miile de broscuțe cădeau din cer pe pământ coperind străzile și pe trecători. Coperișele caselor pline, ploierile domnilor grele de ele.

Vedenia a fost una din cele mai rare dar își are tălcul seu: În apropierea orașului se află lacuri întinse în cari sunt miile și milioane de broscuțe. Vârtegiul de aer adus de furtună a ridicat cu sine grămezii mari din ele, și risipindu le în vâzduh ploaia ce venea din sus, le-a cuprins și le-a împins ear spre pământ, căzând peste oraș.

Era înse mai mare dragul să vezi doamnele și domnișoarele de pe stradă dând cu mâinile pe grumazi și pe față pline de

tierului domnesc, steteau înșirați dorobanții din Putna, rămășițele celor ce s'au bătut la Plevnița, și cei din Tecuciu.

Ulțiile orașului semănau cu o tabără pustie. O neapasă mulțime de care și de căruțe steteau înșepenite: mulți vizitii zăceau aici, înghetași de frig și morți lângă căruțele lor.

Masa la amezii, a doua zi, a luat-o Domnitorul în cetățue, în mijlocul oficerilor săi. Până la cetățue s'a urcat pe jos pe alunecășul coastei înghietate.

La întoarcere, Domnitorul a trecut pe la șanțurile de întărire ale cetățuei. În șanțuri erau adăpostii miile de Turci: pe un ger de nesuferit, acești nenorociți de oameni erau siliți să doarmă afară pe săpadă, fără de-așternut și fără haină de nvalit. Văteul lor s'auzi străbătând prin întunerecul nopții jalnic și sforos.

Înșii dorobanții din piață, au trebuit să doarmă peste noapte pe săpadă, fără adăpostire, căci în Nicopole erau atunci unsprezece miile de Turci robiți, ear cei ce-i păzeau abia erau la vr'o două miile.

(Va urma).

greață, ca să doboare jos desnădăjduitele gângăni ce se țineau șapăn de ele, de frică să nu fie duse de nou de vânt!...

PARTEA ECONOMICA

Cultura sfecelei.*

De

Dr. N. O. Popovici Lupa.

Insușirile și varietățile sfecelei.

3. *Varietățile*. Celea mai însemnate varietăți de sfeclă de zahăr (*Beta vulgaris saccharata*) sunt:

1) Sfeclă albă de Silesia, care se cultivă puțin.

2) Sfeclă imperială (Knauer), din care se trag următoarele soiuri:

a) Sfeclă imperială albă îmbunătățită.

b) Sfeclă de *Kleinwanzleben*, din care s'a născut și sfeclă *Wohanka productiva*;

c) Sfeclă de *Kleinwanzleben îmbunătățită* de frații *Dippe*.

3) Sfeclă de *Quedlinburg*, e bogată în zahăr și săracă în materii nezaharose, dar dă recolte mai mică ca altele. O însușire prețioasă este că se coace cu două săptămâni mai curând ca soiurile celea mai răspândite; afară de asta este puțin pretențioasă, așa că dă pe pământuri sărace recolte destul de bune.

Această sfeclă a fost îmbunătățită de Knauer: *sfeclă imperială roșietică îmbunătățită* astfel e bogată în zahăr și mai mare ca sfeclă de *Quedlinburg*, dă prin urmare recolte mai mari.

4) Sfeclă *Vilmorin* are forma schimbăcioasă și este adesea resfirată ca căpățina de țelină. Pelița e albă, roșie sau galbenă, miezul adesea sărac în suc și greu de prelucrat. Foile sunt parte în sus, parte în jos mănunchiul lor este de asemenea schimbăcios, însă sfeclă *Vilmorin* este foarte avută în zahăr și rămâne astfel chiar pe pământuri bogate în terciu și în azot, ca de pildă în cele joase (lunci), unde alte soiuri nu mai dau recolte destul de curate și bogate în zahăr.

Felurile obținute din sfeclă lui *Vilmorin* sunt:

a) Sfeclă albă îmbunătățită, are forma de pară și pelița albă.

b) Sfeclă *Vilmorin roșietică timpurie*.

c) Sfeclă *Vilmorin albă cu gâtul roșietic*.

d) *Vilmorin cu gâtul verde, rasa de Brabant*.

e) Sfeclă *Vilmorin, îmbunătățită de frații Dippe*, e albă, conică, foarte bogată în zahăr.

f) Sfeclă *Imperator*, a lui *Bestehorn*, are formă statornică, dar e avută în materii nezaharose; de aceea nu e bună de cultivat.

g) Sfeclă *Wohanka, bogată în zahăr*.

5.) Sfeclă electorală, crescută de Knauer, are nume bun pentru menturile nepotrivite culturii sfecle dând recolte mai mari ca altele locuri ridicate ca și pe cele joase mai puțin bogate. De asemenea electorală o duce foarte bine în potru timpul neprincios.

6.) Sfeclă *Mangold*, alui *Knauer*, care zice că această sfeclă e cea mai bună atât în calitate. cât și în cantitate.

4. *Alegerea varietății de cultură*. Numele, forma, culoarea și celelalte însușiri ale diferitelor varietăți nu se spun încă, eare e cea mai potrivită pentru pământul și clima noastră. Nici chiar după avuția în zahăr nu putem lua, fiind-că nimeni și nu ia chieziașia, că o sfeclă bogată în zahăr sau productivă în altă parte trebuie să fie și la noi. Asupra acestui lucru nu ne putem lămuri de câtă încercări (exacte și sistematice), făcând cel puțin cinci ani de rândul.

Fiind-că fabricanții de zahăr au interes, ca să li se aducă sfecele de bune, de aceea ei cantă să se târască întâiu prin încercări, care sunt felurile celea mai bune pentru locul și clima dată.

De către stațiunea agronomică au făcut încercări neîntrerupte de la 1890 în câmpul ei de experiență precum și unele părți ale țerei.

Din aceste încercări s'au publicat până acum cele de pe anii 1890-1897 și d. C. Roman (directorul stațiunii agronomice) spune în darea de seamă că dintre felurile încercate, au fost *Vilmorin, Kleinwanzleben, imperială, electorală și Mangold*, sfeclă *Vilmorin* cea mai potrivită pentru locurile noastre, căci a dat atât la stațiunea agronomică, cât și în alte părți rezultatele cele mai bune. În al doilea rând vine sfeclă *Mangold*.

Eată într'adever bogăția în zahăr a soiurilor încercate atât la stațiunea agronomică cât și în alte părți de la 1890 până la 1897:

Vilmorin	15.4%
Imperială	14.4
Kleinwanzleben	15.0
Electorală	15.3
Mangold	15.5
Mijlocia	15.1

Cea mai bogată sfeclă a fost la stațiunea agronomică 19,3% în 1896.

Mi s'a spus că la 1897 s'a făcut la fabrica de la Chitila o probă de sfeclă cu peste 22%. *Mijlocia* mare număr de analize făcute în alte țeri este 14%. Având în vedere de seamă, că până acum celelalte sfecelelor nu s'a făcut la noi toate regulile și că nici nu ștem încă bine condițiunile cele princiopase, se poate zice, că tatele de până acuma sunt foarte mitorare.

(Va urma).

Cei mulți înainte!

Se zice că pe un popor după ce îl poți judeca mai repede, că creaptă ar ocupa pus în șirul și cumpăna popoarelor, dacă cercești că de beuturi bea mai ales și de meșteri știe să — injure! Poarele care beau mai mult bere sau să bea d. p. în Germania) sau (cum să bea în Italia), se prese între popoarele mai smulse, mai etate, mai nobile. Popoare care vinars cu vadra, cum sunt Mus-Românii, Rutenii etc., sunt din de mai bătute de soarte, mai târziu minte, și fără putere de viață. rachiul stinge puterea trupească nu ajungecă flacăra minții la cei-ce îl fără cumpăt, cum se bea și la Români.

Lucrul acesta doare mult pe ade-știi binevoitori ai poporului, și dându-se la ridicarea lui, frații no-dia România au adus legi și sunt ca-le a mai aduce, prin cari să de contra boalei poporului de-a stăta rachi.

Dar legile pot să tot fie aduse, dacă în sinul poporului însuși nu vor afla unu doi în fiecare sat, ce să se pună pe lucru, pe luptă tra rēului, ispravă nu va fi!

Și chiar de-aceea ne bucurăm când, că da, sunt în scumpa vatră neagăn a neamului românesc, în România, ținuturi întregi, în cari con-ectorii nemijlociți ai poporului, poții și învățătorii, înțelegându-și să cuvine chemarea, își dau mâna cu mâna ca să pornească cu împreună lupta mare contra be-otra otrăvirii prin spirt.

Preoții și învățătorii din județul (mitat) Vlașca, în România, s'au ghebat într'o însoțire, a cărei scop abateră poporului, cu cuvântul, pilda, cu toate puterile, dela pa-bea beției de spirt, de rachie.

Tot așa, la Iași s'a întemeiat de Liga antialcoolică, în care sunt mai fruntași cărturari ai orașului.

Aceste însoțiri sunt în urmările de neprețuit folos. Ce-î drept, e adevărat că lucrarea doar nici unei însoțiri nu e atât de anevo-șă, ca atâtor însoțiri. Căci aci n'ai a chema numai însuflețirea oame-ora la cutare munca bună, ci ai de-a ta contra patimei cele urte, care de pepturile setoase ale beutorilor, patima asta e mare și grea, o vede cuprins de ea el însuși, și recu-ște că e reu, dar nu o poate lă-șă. Intre astfel de împregiurări apoi greu a arăta sfârșituri mari și grab-

Omul pătruns însă de nobleța cinei ce și-a luat, nu se va descura-șă, căci dacă șirul de oameni de azi, și va putea nici cum și nici cum abăra de beutura, va putea totuși stămpere în folosirea ei, să-î de ce de-a se scufunda prea adânc în prăpastia ei, — ear partea cea mai moasă de aci încolo urmează

Timpul de azi nu-î mai pot în-șă, dar pot pregăti frumos — fru-ș pe cel de mâne! Dacă cu cei rechiți în reu nu mai pot eși la me voiu da pe lângă generația de și cu aceștia voiu strădui să ispravă! Îi voiu întruni pe ei în etate (însoțire) jurată contra bu-șă, îi voiu lauda în biserică, ca pe ori de bine, ca pe fala și floarea lui, și voiu cârmui lucrurile așa, măcar când ei vor fi bărbați, sau slăbiți de azi se vor fi pogorit cu

patima lor în mormânt, măcar atunci se pot arăta stări mai fericite în sat!

E atât de frumos și de nobil acest scop, că între împregiurările noastre, ca și în România, e vrednică o viață să o trăești numai pen-tru acest scop, căci de n'ai mai fi făcut nici un alt bine în lume, prin acesta ai făcut așa de mult, că poți fi înșurat între întemeitorii s'au rein-vietorii statului!

În România vedem un bun înce-put din parte privată. La noi unde îl vom vedea urmat?

Pilda fraților preoți și învățători din județul Vlașca e prea frumoasă decât ca să poată rămănea fără rē-sunet și fără următori. Prindeți-o fra-ților, și — *cei mulți înainte!*

Circulară asupra dezvoltării sen-timentului religios la sate.*

De la înființarea Domeniului Co-roanei, preocuparea de căpetenie a acestei Administrații, călăuzită de înal-tele gândiri ale Suveranilor noștri, a fost biserică și școala. În ce privește școala, am clădit locale noui peste tot, înzestrându-le cu mobilier și ma-terial didactic, ear pentru biserică, am început prin a repara pe toate cele existente, și a clădi din nou lo-cașuri sfinte, pe unde s'a simțit nevoie.

Am avut satisfacțiunea sufletească de a constata mersul progresiv al școalelor, care au fost cercetate din an în an de un mai mare număr de școlari, fii ai locuitorilor, cari în cele din urmă s'au convins că copiii lor primesc în școală razele unei lumini bine-facătoare.

Cu privire la biserică trebuie să spun, cu părere de rău, că nu e toc-mai așa. Am observat că numărul credincioșilor cari merg regulat la biserică se mărginește în cele mai multe sate, la câte-va femei bătrâne, pe lângă slujitorii bisericii, preotul și dascălul; această stare de lucruri se datorește în mare parte indiferentis-mului autorităților comunale, și une-ori chiar și clerului.

În elogiul neuitatului Melchisedec ce am pronunțat ca urmaș al lui la Academia Română, ziceam: „Biserica ortodoxă s'a mulțumit tot-d'a-una cu frumoasa sa menire de a lumina și moraliza prin toate mijloacele socie-tatea română, fără a fi căutat când-va a-și însuși vre-o autoritate lumească, ci mărginindu se a împărtăși suferin-țele poporului, a se bucura cu dēnsul, așteptând și pregătind ceasul mântui-rii, când va putea transmite marea comoară a credinței, generațiunilor următoare. Biserica a iubit țara și a ajutat la fericirea ei; țara a iubit biserică și a înzestrat-o cu mijloace mari pentru a-și îndeplini misiunea în ordinea morală. Biserica a făcut bine conformându-se stărei de cultură a națiunii și împrejurărilor politice, căci biserică trebuie să se formeze în na-țiune și prin națiune. Cum e națiunea e și biserică. Cei cari laudă biserică,

* Atragem deosebita luare aminte a citito-rilor noștri asupra acestei edificatoare circulari, adresate agenților Domeniului coroanei române de marele bărbat al națiunii române, Administratorul Domeniilor coroanei, dl Ioan Kalinderu.

laudă națiunea, atât e de strēns le-gată biserică noastră prin firea ei cu națiunea*.

Religiunea își are rațiunea ei de a fi. Ea servă unui scop. Ea nu e numai o concepțiune, ci o regulă de muncă, ea crează în lume opere care îi aduc faima sau condamnarea. Inte-meietorul religiunii creștine i-a dat de scop de a căuta și de a salva tot ce ar fi fost pierdut. Religiunea e o operă de mântuire și de îndreptare.

Strămoșii noștri erau pătrunși de necesitatea religiunii pentru înălțarea omului, și de aceea, precum știți, re-ligiunea noastră a avut partea covr-șitoare în păstrarea limbii și naționa-lității. Românul, dela descălecarea sa pe aceste locuri e creștin, astfel că religiunea creștină dela început a fost legată de sufletul neamului nostru, și singurele monumente ale Românilor sunt bisericile și mănăstirile înălțate de Domnii cei buni, de cinstiții boeri și de bresle, dela un capăt al țării la altul, ca niște monumente sau cetăți în care și-au strins comoara na-ționalismului și tot avutul intelectual și moral.

Istoria națională ne spune că Ro-mânul a fost nevoit a trăi cu sapa într'o mână și cu arma în cealaltă, pe de o parte ca să se hrănească și pe de alta ca să fie gata în ori-ce moment a-și apăra viața și țeara; și că nici unul din vrăjmașii săi, nu a fost în stare a-î desliși de colțul de pământ pe care s'a pomenit. Acea-stă virtute a neamului nostru este în strinsă legătură cu idealul său, cre-dința în Dumnezeu, credința ce l'a călăuzit în viață, l'a îmbărbătat în lupte, în răbdare și nevoi, căci ori-ce lucru era început și sfârșit cu vorbe ca acestea: „Cu ajutorul lui Dumne-zeu, așa a vrut Dumnezeu, dela Du-mnezeu sunt toate pe pământ“.

Tot din istoria națională știm cât și-a iubit Românul biserică, care a fost o instituțiune de mândrie morală și națională, un asil de scăpare a tot ce are mai scump pe lume, în care preotul și numai el, i-a vorbit în limba înțeleasă de popor în vremurile bune ca și rele, și i-a conservat neatinsă naționalitatea sa. Eată rolul religiunii noastre în păstrarea naționalității.

Prin circulara cu data de 27 Septemvrie 1890, m'am întreținut cu d-voastră ca să stăruiți pe lângă în-vățătorii spre a merge în fiecare Du-minecă și sârbătoare la biserică îm-preună cu școlarii lor, luând parte ac-tivă la slujbă prin cântarea sfiintei liturgii. Faptul acesta va avē o mare în-lurire asupra dezvoltării morale și intelectuale a copiilor, deprinzându-î de mic a iubi religiunea părinților lor, înălțând tot-odată pompa serviciului divin.

Este știut că vârsta cea mai pri-mitoare pentru ori-ce noțiuni mai cu seamă creștinești, este copilăria și aceste noțiuni și impresiuni pri-mite în copilărie rămân adânc în-tipărite în inimă, astfel că pute-rea lor conservă și edifică pe viito-rul om.

Prin urmare, învățătura creștină trebuie să înceapă în etatea cea mai fragedă după ce copilul chiar dela si-nul mamei sale, a început a pronunța „Tatăl nostru“, baza solidă a desvol-torii sale ulterioare; și de abia după ce sub îngrijirea părinților a primit puțină învățatură religioasă, vine rin-dul învățătorului ea să o pună pe baze mai largi, să o desvolte și întărească.

Am avut mulțumirea să asist la slujbă în biserică, în mai multe sate, în care învățătorii au ținut seamă de sfaturile noastre. Acolo corul biseri-cese de școlari, face podoabă servi-ciului religios. Locuitorii dela sate însă, după cum am zis la început atât Du-minicile cât și celelalte sârbători, nu-î prea vedem mergând la biserică după-cum făceau strămoșii noștri. În tim-pul când preotul înălța rugăciuni ce-lui Prea Înalt, ei stau pe stradele sa-tului sau prin localuri cu totul nepo-trivite pentru un bun credincios.

Am observat că chiar primarul, notarul și ceilalți notabili din locali-tate, nu dau pilde bune locuitorilor, ducându-se cei dintâiu în fiecare Du-minecă și sârbătoare, să asculte sfânta liturgie și să stea la sfat cu sâtenii după sfârșirea slujbei.

Greșelile părinților.

Adeseori auzim vorbind pe unii și pe alții că cutare și cutare om așa a fost de harnic și atâta bogă-ție au avut, ear feciorii lui au rămas la sapă de lemn. Că ce e pricina, puțin și vor bate capul ci numai spun ce ved, ear că cineva să caute isvo-rul rēului, nu se mai ougeță.

Nimic în lume nu este să nu se strămute, să-și țină forma dela în-ceput, cu atât mai vortos omul, care începând dela anii copilăriei și până la bătrânețe, trece prin multe schim-bări, căci societatea în care trăește îl silește la acea.

Cu toate acestea, dacă omul din etatea cea mai crudă — din pruncie — dacă a primit sfaturi bune și în-țelepte, deși trece prin multe schim-bări, el nu va aluneca la lucruri rele nici la fapte urte.

Ce e dar cauza?

După cum se poate zice, că dacă într'o grădină cu pomișori frumoși și bine desvoltați, — grădinariul e cauza că sunt așa pentru-că a îngrijit de creșterea lor; și din contră, se va zice rău despre grădinar, dacă pomi-șorii sunt strimbi și împiliți; tot așa se poate zice și despre un tată sau o mamă cari au copii.

De multe-ori părinții cu greu pot opri sau delatura pornirile rele ce le-au învățat copii lor în diferite societăți în care s'au învățat, dar totuși dacă vor avea voe și dragoste către fiii lor, vor întrebuița toate mijloacele ca să îi întorcă dela calea cea rea.

Vedem și ne putem chiar con-vinge dacă vom cerea, că în socie-tatea de azi, ce privește starea ma-terială atârnă dela părinți, fie aceia economi simpli ori fie chiar și inte-ligenți.

Băiatul încă din cea mai fragedă etate e cu mare grijă la ce se pe-

trece împrejurul său și cu atât mai bine ține minte tot ce se vorbește de părinții săi atât în casă, cât și afară de casă. Cel ce avem copii putem să ne convingem despre aceasta, — căci un pas nu putem face, ca copiii să nu ne întrebe despre cutare lucru că cum e și de ce e așa? Tot aceasta ni-se întâmplă și câte cu o vorbă, ce am vorbit, căci la 5—6 luni, chiar și mai târziu ni-se reaminteste că așa și așa am vorbit.

Acum dacă noi am făcut fapte bune și am vorbit despre lucruri folositoare, copilul și-le va întipări în minte și tot-deauna și va aduce aminte de ele, chiar și când va deveni bărbat va pomeni, că, aceasta și aceea am auzit dela părinții mei.

Tot astfel se va întâmpla dacă au văzut și lucruri rele, căci și acestea se înrădăcinează în mintea sa. Deosebirea e însă că, până când faptele bune și vorbele cinstite lasă în inima copilului urme bune care-l fac să fie om de treabă și cinstit, — până atunci faptele celea ce le-a văzut — îl îndeamnă ca și el să facă tot așa, ba poate și mai rele.

Iată dar deosebirea ce trebuie să se țină în vedere de către părinți față de copiii lor. Dela ei atârna ca din pruncii lor să iasă oameni cinstiți ori să crească niște oameni stricați, cari numai cinstite nu pot face părinților.

Dar aceea ce am zis până aici încă nu e destul, căci s'ar putea zice că și din părinți buni au eșit mulțime de copii răi...

Așa este. Însă, de vom cerca începutul răului, ajungem să constatăm, că tot părinții sunt de vină. Și iată pentru ce: Cel mai mulți părinți în iubirea nesocotită ce o au către copiii lor, îi lasă în libera voie, să facă ce voesc ei, fie rău, fie bine. Chiar și făcând lucruri de tot rele nu au cuvinte aspre să-i dojenească pentru faptele săvârșite ori vorbele necuviincioase. Ne putem închipui că din acei copii numai oameni buni nu vor eși.

Câte exemple avem în timpul de azi, când părinții își retrag copiii dela lucru zicând: că doar nu le vor strica sănătatea! Ear retrăgându-se și părinții, copiii ved și fac și ei așa.

Acestea se întâmplă fără deose-

bire de clasă, fie cărturari fie plugarime. Ba la cărturari e și mai rău, că crescând copilul desmerdat și nedeprins cu lucru și cu cruțarea, apoi va prăpădi ori ce avere, fie aceea cât de mare și la urmă ajunge să aleagă: ori să se umilească înaintea unora și a altora ca să-l ajute ori să devie hoț și vai de el.

Avem pilde multe și ar trebui să le retăcem ca să nu ne știe nime, dar atunci poate să fie și mai rău, de aceea până ce nu e de tot târziu să ne tragem bine seamă de ceea ce suntem și ce voim să fim.

Să ne aducem bine aminte de poveștile bătrânilor noștri, din cari putem vedea, cu câtă grijă crușteau pruncii lor și îi deprindeau cu lucrul și cu fapte bune și cu toate că erau cei mai mulți iobagi — trăiau fericiți.

Să luăm exemplul. Să nu lăsam copiii fără de lucru. Să nu le ertăm să vorbească vorbe necuviincioase. Să nu-i dedăm la ședere și la îmbrăcăminte prea scumpă zicându-le să șadă fără lucru... și că le vom cumpăra haine frumoase, ca la cutare și cutare domnișor...

È adevărat, că par'că și aerul e bolnav, că la toate popoarele din jurul nostru par'că vedem așa ceva, dar noi ar trebui să ne tragem seamă, că suntem mai săraci și cu venite mai puține, de aceea să grijim de ce avem și cu deosebire să nu prădăm averea rămasă de părinți, căci fiind săraci, nime nu ne ia în socoteală.

Părinții să poarte grijă cu deosebire de ceea ce fac și vorbesc cu copiii lor, căci afaturile bune și înțelepte cresc oameni buni, harnici și îndestulați, ear exemplele rele cresc niște oameni, cari numai folos n'aduc nici națiunii, nici societății omenești.

Moderat, Decembre, 1900.
P.tru Voncu,
Invetator.

Regenerarea poporului român.

Conferința d-lui Dr. V. Babeș ținută la Ateneul Român Duminică 26 Octombrie 1900

Românii s'au născut din popoare primitive.

Popoarele primitive, departe de-a fi trăit ca noi astăzi, într'un mediu sufletesc și o atmosferă morală din cele mai stricate, du-

ceau o viață simplă, curată, cumpătată și din această cauză pe lângă faptul că organismul, constituția lor fizică era din cele mai puternice, dar ele mai posedau și însușirile cele mai frumoase.

Virtutea și eroismul vechilor Romani sunt cunoscute de lumea întreagă!

Când însă Romanii își schimbă răul de vicaș în lux și destrăbălări, aceste calități dispărură și cu dusele însuși atotputerucul stat roman.

Epoca decadenței imperiului roman a trase după sine și degenerarea fizică a poporului din timpul împăraților Domițian, Traian și Aurelian. Noi suntem urmașii lor.

Am regenerat, pentru-că în vinele noastre mai curge vigoarea și caldul sângedacic. Apoi am degenerat și în urmă am avut oarăși epoci de regenerare.

Astăzi — constat cu destul regret — ne aflăm într'o stare de degenerare acută — iudeosebi talpa țerei este aproape toată în acest hal trist.

Cine este vinovatul? Voiu spune.

Numai stratele noastre superioare sunt vinovate de degenerarea fizică a țărânului!

Dacă am face o paralelă, proporțional cu populația, între numărul născuților din celelalte țări cu acela al nostru, vom constata că natalitatea la noi întrece în număr pe celelalte, în schimb însă acestea au o mortalitate mai mică.

De pildă: la noi se nasc pe an 274.000 copii, în Suedia 150.000. Mortalitatea însă la noi e de 30 la sută pe când în Suedia de 10 și 5 la sută. Dacă am face și statistica Franței, rezultatul ar fi că ea se află pe panta degenerării. Tot asemenea constatări vom face, când am paraleliza cu noi Germania, Austria, Elveția etc.

Dar, ce e de mirat din toate acestea este creșterea spământătoare a elementului ovricesc din toate țările și în special dela noi. În adevăr, mortalitatea mică și natalitatea uriașă a acestui element a pus pe gânduri pe toți marii cugetători europeni. La noi Ovrii au o natalitate cu mult mai superioară nouă, ear mortalitate pe jumătate. Vă puteți închipui ce dezastru amenință țara noastră!... În nici o țară din lume nu s'a văzut o natalitate așa de enormă ca la ovrii din România. Pe timp ce mica noastră populație descrește și degeneră continuu, Ovrii se înmulțesc ca nisipul.

Se naște întrebarea: De ce Ovrii cresc și noi descreștem?

Eată din ce cauză:

În Talmudul lor ei cred de o mie ori mai mult ca noi în Evanghelia. În acest Talmud se cuprind în afară de pagini în ordine per religioasă și regulamente de ordine sanitară, de care ei fac mare casd băștându-se un moment dela îndatoririle și se cer în această din urmă privință. Pentru-ce guvernele române nu introduc în libele școlilor legile și regulile noastre de învățare? Pentru-ce nu se îngrijesc să caute un „modus vivendi“ și pentru ameliorarea sanitară a bietului țeran român?

Pentru-că, d-lor, interesele de familie, interesele personale, sunt mai prețioase guvernării noastre decât interesele patriei. Guvernele noastre — nu știu cum se fac — dar e stabilit, dau o preferență deosebită străinilor și veneticiilor pripășiți la noi țară! Orașele n'au o tendință remarcabilă de creștere, ci tocmai contrariu. La sate și mai rău! Față de alte țări, România este în degenerare, din punct de vedere național. Sunt și localități unde natalitatea e mare și mortalitatea mai mică. Dar, acestea sunt foarte puține.

Mă întreb acum: Pentru-ce degenerază rasa noastră? N'avem noi un sol fertil? Nu alimentăm și alte țări produsele noastre naționale? Pentru-că tunc țeranul nostru moare de foame?

Poate ar face cine-va obiecția că țearul nostru e lenes și din această cauză...

Nu, nu admit d-lor, să afirme cine-va acest neadevăr, și să susțină, că țeranul nostru nu poate regenera. El prezintă o tăl mari de desvoltare, tocmai prin faptul că e muncitor și răbdător peste fire. Căci însă, că el degenerază, o găsim tot în cele superioare, cari nu-l dau privilegii și frumoase regenerări. Probă e că țeranul român suferă de niște boale îngrozitoare cari nu se găsesc la nici un stat civilizat în proporție așa de înaltă ca la noi.

Tuberculoza, sifilisul, lepra, pelagra și rod organismul săteanului nostru.

Ce fac guvernele pentru ameliorarea situației? Nimic, absolut nimic! Ar trebui ca situațiunea lor economică să fie mai îndreptată, ca să putem trăi ca națiile străine — ni-ar trebui înaintea de a un ministru al sănătății publice.

Crearea unui asemenea portofoliu aduce cele mai prețioase servicii țerei — ministru al sănătății publice ar fi o instituție demnă de toată lauda. Adăogând faptul că puterea lui în materie sanitară fi destul de mare, ca să poată realiza...

Poesii poporale.

Foaie verde și-o nuia,
De-ar da Dumnezeu să dea,
Să mai fie-un tîrg de boi,
Să vie badea la noi;
Să mai fie un tîrg de vaci,
Să mai vie badea 'ncoaci.

Cine strică dragostile,
Mănca-i grăul paserile.
Șadă'n sânge până'n brău,
Și'l mănca vermiul de viu.

Mândră de-a tale gânduri,
Mă uitai peste păduri,
Văzui dealuri și ierburi.
Nu's nici dealuri, nici ierburi,
Numai de-a tale gânduri.
Că ierburile-'s cosite,
Dorurile-'s învrăjbite
Și ierburile-'s tăiate,
Dorurile sunt legate.
Legate-'s la peptul meu
Mândră, de necazul tău.

Foaie verde de cucută,
Toate'n lume se mai uită;
Toate'n lume trec și merg
Dela inimă se șterg,
Numai la inima mea
Este-un rit și-o floarea.
Nu se șterg până-i lumea.
Ritu-i negru, floarea-i verde,
Inima-mi suferă sete,
De când ce a iubit nu vede.
Ritu-i mare, floarea crește,
Inima mea rău boalește,
De-a iubit nu mai zărește.

Pășerueă din vâlcele,
Adă leac inimei mele
Pe mici aripile tele!
Din trei fagi, trei rămurele
Și apă din fântănele
De pe buza mândrei mele!
Pentru tine, puil iubit,
Nici azi noapte n'am durmit,
Tot la tine m'am gândit
Și la loc de întălnit.

Mai, bădiță, pîr tăiat,
Astă-noapte te-am visat,
Că te-ai dus și m'ai lăsat.
Inima mi-s'a stricat.

Tu te ai dus și nu mi ai spus,
Necaz mare m'o ajuns.
Drept o avut cine-o zis,
Că dragostea-i foc nestins,
Că și'n mine s'o aprins,
Și nimeni nu'l poate stinge,
Numai mândra când mă stringe.

M'am gândit de multe ori,
Să nu mai trimet scrisori,
Pune-o!a peana sub picior
Și n'otu mai scrie de dor.
Pune-o!u peana'n foc și-o arde
Și n'otu mai trimite carte
La mândrele de peșate.

Mă dusei aseară'n jos,
Ved pe badea mănios,
Nu știu cine i-a mințit,
Că eu pe el l'am urit.

Nu știu cine l'o 'nșelat
Că eu pe el l'am uitat
Și altu mi-am căpătat.

— Măi, bădiță, puiele!
N'asculta minciunile
Care-ți spun vecinele.
Eu de cum să te urăsc,
Tot mai tare te iubesc!

Frunză verde și-o nuie,
Auzi mândră, draga mea,
Rău se teme maică-ta,
Că eu-ți trag nădejdea ta.
Auzi, mândră, dragu meu!
Roagă tu pe maică-ta,
Lucre dînsa ce-o putea,
Nu ne oprească calea.

Să fii, mândră, 'n sat la noi,
Nu te-ai da pe șase boi;
Dar tu, mândră, ești departe
Mult îmi strică din sănătate!

Culese de: Ioan Marișu,

DOI COCOȘI.

— Fabulă —

În apropiată vecinătate trăiau doi cocoși, unul în stare mai bună decât celălalt. Cel dintăiu, mai înimbat, mai ne-astempărat, de câte ori vedea pe vecinu-său că numai se apropie și se reuște în preajma grădinei și curții lui său îl lua la goană, îl alunga și ajungea, îl ciocnia și săugera.

1067

... în fața adunării, — la propunerea
... Dimitrie Petroviciu, se declară
...
... cetează apoi două disertații, una
... Dimitrie Petroviciu, despre:
... și a
... și în școală." Amândouă fiind as-
... cu atenție din partea celor
... la propunerea conmembrului Nicolau
... adunarea exprima disertațiilor mul-
... protocolară, ear' disertațiunea din
... decide a se înainta onoratului co-
... central, ca un product al despărț-
...
... Conmembrul Nicolau Mircea, face ur-
... propunere: deoarece ce unii dintre
... despărțământului arată prea puțin
... față de reuniune, prin aceea că la
... despărțământelor strălucesc prin
... ear' unii dintre domnii membri
... ca diurne așa numitele pauze
... pentru conferințele învățătoarești, fără
... la parte la sedințele despărțământu
... amareea consimțind intru toate cu pro-
... aceasta, hotărăște: că acei învăță-
... încasează astfel de competiție și
... parte la adunările despărțământului
... arătați la Venerabilul Consistor
... pentru li-se detrage acele com-
... la folosul fondului almanahului pre-
... din Caransebeș.
... După ce s'au mai discutat și alte multe
... de interes școlar, președintele prin
... alese, mulțimește membrilor pre-
... ntru buna voință și zelul, ce mem-
... despărțământului îl arată față de reu-
... după ce se designează ca loc pen-
... adunării de primăvară, comuna
... declară sedința de închisă.
... Observ, că membrii prezenți la număr
... afară de oaspeți și de poporul
... s'au purtat foarte brav, luând parte
... la toate dezbaterile, dovadă prin
... celor prezenți, că dinși totdeauna
... și sunt la culmea chemării lor.
... în 0 Decembrie v. 1900

Mateiu Milenovicu,
învățător și notarul despăr-
Bisericii-Albe.

**Legământul tinereții
din Zărand și giur
pentru
studenților dela gimnasiul
român gr-or. din Brad.**

Subscrișiți tineri din Zărand și giur,
am primit cele dintâi raze de lumină
culturii românești la gimnasiul român
din Brad, convins, că dezvoltarea fa-
lor spirituale erizite dela ascendenți
depinde esențial dela organizațiunea
și, fără de care nu poate fi vorbă de
— *in sano in corpore sano* —; con-
că modul de nutrire influențează în
cel mai puternic asupra conservării
și sănătății omului, și chiar a națiunii;
totbind, convins, că bunăstarea sau
a efepuiesc prosperarea sau degene-
ne am decis solemn să facem astăzi
urul legământ:

Not prezenți subscrișiți și cei cu inimă,
vor esita a mai subscrie după noi.
toți dorim de înaintarea neamului
ne legăm și îndatorăm de bunăvoie
not in solidum atât pentru present, cât
tru viitor, din ascendenți în descendenți,
lucrăm pentru mărirea și punerea în
ale a „fondului de ajutorare” respec-
măsa studenților săraci, dar' diligenți
gimnasiul român din Brad”, fond în-
lucă la anul 1894 din venitul modest
reprezentațiune teatrală dată la ini-
și sub conducerea dlui profesor Va-
reu de tinerețea studioasă din Zărand

Ca sporirea și punerea mai cu efect
itate a acestui fond, merit de a veni
orul părinților și școlarilor lipsiți de
cele materiale, dar' cu sentiment și
de cultură românească, să fie ușoară,
găm prin jurământ de a susține și
această instituțiune, și a pune tot-
basă unul internat pentru studenți
în modul următor:

Ne vom constitui în reuniune cu
„Reuniunea tinereții pentru masa
lor săraci dela gimnasiul rom. gr-or.
”) și fiecare în cercul său de ac-
toți din toate puterile, vom lucra
și interes, ca să câștigăm pentru
reuniune cât de mulți membri cu o
une anuale anumite.
Ca să animăm publicul la furtă, noi
școlii noastre ne vom înfrunsa în fiecare
Brad în decursul ferilor marți la o zi

statorită și binevenită înainte de începerea
postului St. Mării, în o zi de Duminecă sau
altă sârbătoare, la o sedință festivă gene-
rals, după care vom da respective arangea
un concert sau v'o reprezentațiune teatrală
impreună cu dans, menită să contribuiască
la mărirea fondului.

c) Vom rămânea stăt noi cât și urmă-
torii memori activi al reuniunii până la sfr-
șitul vieții noastre și după poziția și influ-
ența ce vom ave în viața socială vom în-
demna pe cei cu suflet nobil și mână dar-
nică la dăruiri și contribuiri, prin ce nu nu-
mal reuniunea pentru masa studenților va
prospera, ci și vaza, nimbul scumpului no-
stru focal cultural al gimnasiului se va
ridica.

De fulgere să peară,
De trăsnet și pucioasă,
Oricare s'ar retrage
Din gloriosul post.

Amin.
Brad, 30 Sept. 1900 st. v.

Nerva Oncu iur. a III., Ioan Damian
iur. a I., Atanasiu Popoviciu oficial de bancă;
Nicolau Pisău, ped., Victor Faor, ped., Al.
Găgor, ped., Iosif Tisu, teol. abs. și inv.ș.,
George Omăta, comerciant; Sabin Bodgan,
inv., George Jula, lev., Avram Giurg u teol-
og; Nicolau Tu teolog; George Almășan,
teolog; Petru Rus, teolog; Petru Cămpănu,
pedagog; Ioan Jula, pedagog; Adam I. Zan,
pedagog; Nicolau Faur, pedagog; Filip Șu-
iaga, pedagog; Avram Năpău, pedagog; Iișe
Mateea, pedagog; S. Slava, pedagog; Gri-
goriu Nicola, teolog; Ioan Ardeu, pedagog;
Nicolau Toma, pedagog; Petru Circa, teol.
absol. și învățător; Ioan Șipoș, teol. ab-
sol. și învățător; Pavel Lazar, învățător;
Ioan Bărna, învățător; Ioan Mateiu, teolog
absolut; Ioan Șortan, paroch; Al. Budiciu,
învățător; Emanuel Pop, teol. absol. și în-
vățător.

Nobilul entusiasm al tinereții ză-
rândene merită toată lauda, încura-
giarea și poste servi de exemplu.
Vivat, cres at, floriat que!

ȘOAPTE

Lângă cămin.

(Impresiile de toamnă după T. Bl)

II.

Afară plouă — picură fin și liniștit, așa
că în lăuntru abia s'aude; însă știu că plouă,
o simt... În curtea vecină se tîngue un țî-
gan, cu voce jalnică și umilită, e sfîmînd și
îi e frig, și ar vrea să mîndănce ceva, ca să
poată ajunge acasă mai curînd, la nevastă și
la copii, lângă foc, în coliba lui — și promite tot
ce i-se cere, fără-ca să se gîndească — ș'apoi
intră'n casă.

Toată noap'ea va ploua — toată noaptea
va cădea ploaia fină pe coperișe și pe pomi...
și dimineața, pătura va fi cu atât mai gal-
bană și mai pestriță.

Toamnă! Este sarăși toamnă, cu frun-
ze sicate, cu șgomot de frunze uscate, cu zile
mohorite, în cari câte odată îți vine un dor
nebul de căminul părintesc și de tot ce ai
perdut... toamna... Ș'o tristeță blîndă,
binefăcătoare, se lasă pe sufletul meu. De alt-
cum simt căld și pace în suflet. Toate grijile
mele sunt duse departe — mult departe de mine
— ca după o ceată deasă; acolo le săresc cum
plutesc pe întunec și îmi fac semn — însă
nu mai au nici o putere asupra mea. Eu
sunt acela, care mîne mă voi plînge și voi
cîrți, că ce tristă e viața fără mîngăere;
mă voi plînge și voi... l singur bol-
nav și părăsit de... oameni?!

Splouiri și... naghiară.

Din nem... Bănyfy. Nu vom
vorbi de lecții... din nou „Magyar
Szó” Papel... de ceva maf...
cum s'ar zice... e vorba de „fon-
dul de disp... modul cum îl ma-
nipulează...
Nu... baronului, că gu-
vernul subve... ziarul parisiian „La
Nouvelle Presse”, care decurînd a tîmăiat
pe Szóli.

Pentru că cine cunoaște această ga-
zeta parisiiană? se larescă „M. Szó” Ni-

men. Nici chiar parisiienii. Cu o știică așa
„obscură la ce să cheltuești? La ce bun
„pentru Ungaria dacă acea foaie e bine
„informată despre noi? Căci nimeni n'o ci-
tește. La ce să informăm 10—15 flocari
„de gazete mărunte cu mare cheltuielă? Mai
„mult ar face ca în loc de toate de acest
„fel să stăm în legătură cu un singur ziar
„mare universal. Ar fi poate și mai ief-
„tin”...

De pildă, „Magyar Szó” ar servi tare
pe ieftin! ghicim gîndul excaporalului de
panduri; și are dreptate: la ce mai și „in-
formează” Szóli străimătatea, când bezuna-
rele moritziene patriotice sunt pustii...?
Aceasta e adevărul; ear' pentru adevăr, nu
pentru a „fi lăsa lăudate ignominiiile și pen-
tru a „fi ascunde p'atele trebuie să te tru-
dești, ori-cât ai fi de actual sau fost prim
representant al — legii...
Bravo, baroane!

Noutăți

Arad, 22 Decembrie n. 1900.

**Inmormentarea mult regreta-
tului Dr. George Vuia va avé loc
mîne, Duminecă (10/23 Decembrie), la
orele 2 după amiază din casa proprie,
strada Sina.**

Statute aprobate. Ministrul ungarec
de interne a aprobat statutele „Reuniunii
industrișilor români din Bistrița”.

Intregirea dotației preoțești.
Precum suntem informați din isvor
autentic, suma de întregire pe anul
1900 este deja asemnată, și în cu-
rînd se vor lua mesuri pentru dis-
tribuirea banilor. Și pentru 1900 in-
tregirea dotației este statorită și asem-
nată pentru fiecare preot tot în suma
licuidată pe 1899. Diecesa Aradului,
precum a fost prima între diecesele
din mitropolie, care a esoperat
preoțimeii sale relut de cortel, ea va
fi prima care va putea distribui aju-
torul pe 1900. Aceste rezultate se
atribue interesării părintești ce are
Preasfințitul nostru arhieru pentru
ameliorarea sorții preoțimeii diece-
sane și zelului neobosit cu care lu-
crează în această direcțiune referen-
tul consistorial, dl Romul Ciorogariu.

Notariatul public din Boroșineu. Ca-
mera notarială publică din Arad a publicat
concurs pentru ocuparea postului de no-
tar public în Boroșineu. Concur-ele sunt a
se adresa camerei până la 1-a Ianuarie
1901.

Convocarea Reichsrathului. Se
telefonează din Viena, că Reichsra-
thul austriac va fi convocat între
zilele 28—29 Ianuarie viitor.

Alegerile din Bucovina. În 18 I. e. n.
colegiul comunelor rurale din Bucovina a
realizat deputat al Reichsrathului pe I. Lu-
pul, mareșal al Bucovinei, și a ales dease-
mena pe Florian Lupu și pe bătăuul-ru-
tean Nicolae Vasîlko, acest din urmă în
locul d-lui baron Hormuzachi. Candidați par-
tidului popular, va să zică, au căzut și în
curia a IV-a.

Protectoare a soraclor Presidentul
„Reuniunii sodalilor români din Sibiu” d l
Vic. Torășianu ne roagă să publicăm ur-
mătoarele: Protectoratul la sarbarea de îm-
părțire a darurilor de Crăciun între soracl
noștri, conform știrii aduse de „Tribuna
Poporului”. În faptă îl primise cu multă
bună-voință stimabila doamnă Silvia Dr.
Barcianu. Câte va zile după primire însă,
intervenind un cas de boală în familia d-nei
Barcianu, cu mult regret a trebuit să abzie
de această onorifică misiune, pe care apoi
o a primit d-na Minerva Dr. Brote.

Alegere de preot. Dl Ioan Popovici,
profesor la școala civilă de fete a Asocia-
țiunii în Sibiu, a fost ales paroch gr. or.
în comuna Gelmar, protopresbiteratul Oră-
știei.

Biserica jăfuită. Din Budapesta se
anunță, că în noaptea din 19 spre 20 De-
cembrie, fâșșuitorii necunoscuți au intrat în
biserica de curînd renovată din Elisabeth-
stadt ul Budapestei, au spart cutiile cu
banii și au furat din ele întreg conținutul.
Poliția a porosit aspră cercetare.

BIBLIOGRAFIE

Bergamenter's Illustrirter Deutscher
Almanach für Rumänien, pro 1901. Erster
Jahrgang. Bukarest.

Fiu al marel și strălucitei vite ger-
mane, dl Bergamenter, profesor în București,
fără să abandoneze căltătes și firea sa
germană, ci din contră un stălp al coloniei
germane din București fiind, reprezintă o
viață rodnică în muncă pentru înălțarea și
ilustrarea poporului român, a cărui țară îi
este patrie adoptivă.

Ca profesor și fost director de institut
de bă-ți, d-sa e cunoscut în întreg regaul,
căci multe generații au trecut pe sub mîna
sa. De asemenea multe căltăți din ale po-
porului român au ajuns la cunoștința lumii
germane, prin activitatea sa, activitatea sa
literară.

De mult e cunoscut dl Bergamenter
ca traducător în limba germană a operelor
literare române de valoare; în frumoase
versuri germane a redat d sa poezii de Emi-
nescu, Alexandri, Bolintineanu, etc.

Almanahul ce a rodatat de astădată,
pentru publicul german, în afară de utilitatea
practică, de calendar și ghid, reprezintă o
deosebită importanță: Momentele mărețe din
trecutul neamului nostru și înălțimea spiri-
tului la care ne-au ridicat marii noștri scrii-
tori, sunt prezentate străimilor de o inimă
caldă și în formă corăspunzătoare.

Materialul publicat în Almanach co-
prinde părți din istoria românilor: Mășău-
Viteazul, Ștefan-cel Mare, Carol I și luptele
dela Plevna; geografie, monumente; etno-
grafie; literatură, etc. Și frumoase ilustra-
țiuni împodobesc înfășșirea cărții.

Laude, ar fi prea puțin să-i facem d-lui
Bergamenter, — recunoștință îi datorăm.

Almanahul Preotului român pe anul
1901... Anul I. Gherla; — și Calendarul
„Auroroi”... Anul XIII. Gherla, — Tipografia
A. Todoran.

Deși sunt două cărti deosebite, de a-
ceeași valoare fiind, le amintim la un loc;
și aceasta cu atât mai mult, cu cât nu pu-
tem scoate nimic din amândouă aceste apar-
țiuni ale tipografiei susnumite, nimic asu-
pra a ce să ne putem opri.

Ne vom opri însă asupra a ce — ar
trebui să fie.

Calendarele sunt mijlocul cel mai ușor
și cel mai potrivit prin care se poate ajuta
cultura poporului. Creșșinul șgriicitor, ne-
gustor, ștîmpă, stăpîn, — toți au nevoie de
calendar. Dată fiind necesitatea generală,
de ordine practică, este natural ca cei ce
redactează calendare să profite de această
împregurare și să ajute ridicarea culturii
și morală a poporului, prin așa zisa „parte
literară”. În acea parte literară să se pu-
blice deci lucrări de valoare, atractive și
corăspunzătoare mentalității masei. Lucrări
autoritate autoritășilor pe terenul literar. Nu
mai pe această cale vei dezvolta dragostea
de citit; vei face cultură prin maștri, și
— vei face calendar ear nu registra de
sărbători și tēguri, cum sunt cele două
edituri ale „Auroroi”.

Ș'apoi o limbă au frații dia Gherla!...
„Nó, ni tu la el!!!” (Calendar p. 23).

„Tulai!”
„Pupăză pe colac”, — „Almanahul”
dă portretul d lui Dr. Augustin Lauran!

Ultime știri.

Rășboiul buro-anglez.

Londra, 21 Decembrie. În vede-
rea înaintării Burilor prin Capland, —
lordul Kitchener, rămas singur prim-
comandant după depărțarea lui Ro-
berts, — a cerut armată nouă dela
guvernul englez. Se crede că în cu-
rînd i-se va trimite un întreg corp
de armată din Noua-Zelanda.

Burii înaltează mereu prin Capland
spre Colensberg.

Editor. Aurel Popoviciu Barcianu.
Red: respuns: Ioan Rusșu Șirianu.

5817 1900.
tlkvi sz.

Arverési hirdetmény kivonata.

Az aradi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Ispravnic Sever végrehajthatónak Klepe Gyorgye végrehajtást szenvedő elleni 1200 kor. tökekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén levő Kurtics községben fekvő a kurticsi 1507 sz. tlkvbén A. I. 1—4 sorsz. 821/a 991/a 1073/a és 1272/a hrsz. alatt foglalt külsőségből álló ingatlanból Klepe Gyorgyét illető fele része az árverést 976 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1901. évi január hó 26-ik napján d. e. 9 órakor Kurtics községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fog.

Arverezni szándékozók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §. jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyministeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. § a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Kelt Aradon, 1900. évi szeptember hó 26. napján.

Az aradi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

535 1—1

Ribiczey, törvényszéki bíró.

7957 szám.

1900 tkvi

Arverési hirdetményi kivonat.

A borosjenői kir. járásbírószág mint tlkvi hatóság közhírré teszi, hogy a pankotai népbank, továbbá a Victoria takarékos és hitelintézetnek Kaufmann Ignätz pankotai és Ispravnic Sever aradi lakos végrehajtásnak Brank Flóre sz.-csigeréli lakos végrehajtást szenvedő elleni 114 tökekövetelés és járul. iránti végrehajtási ügyében a viszarverést elrendelte, minek folytán az aradi kir. törvényszék és a borosjenői kir. járásbírószág területén fekvő és a Sz.-Csigerél községi 185 számú tlkvbén 370—371 és 1774 számú ingatlan 209 frtban megállapított kikiáltási árban az 1901. évi január hó 8-ik napján délelőtti 12 órakor Sz.-Csigerél községhezánál megtartandó nyilvános árverésen következő feltételek alatt fog eladatni, úgy mint:

1.) Ha a kikiáltási áron felül ígért nem tétetik, az elárverendő ingatlan a kikiáltási áron alul is el fog adatni.

2.) Arverelni kívánók tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át vagyis 20 frt. 90 krt készpénzben, vagy az 1881. november hó 1-én 3333. sz. igazságügyi miniszt. rend. 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, vagy az 1881. 60. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál történt előleges elhelyezéséről kiállított elismervényt átszolgáltatni.

3.) Vevő köteles a vételért három egyenlő részletben és az első az árverés jogerőre emelkedésétől számított 15 nap alatt, a második ugyanazon naptól számított 30 nap alatt, a harmadik ugyanazon naptól számított 45 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számított 6% kamatokkal együtt szabályszerűen letéti kérvény kapcsában az 1881. december hó 6-án 39425 I. M. sz. kelt rendeletében előírt módon a butyini kir. adóhivatalnál mint letéti pénztárnál befizetni.

A bánatpénzt a bíróság az utolsó részletbe fogja beszámítani. Árverési feltételek többi pontjai a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbírószágánál és Sz.-Csigerél, Gyarmata és Sikula községek előleges elhelyezéséről kiállított elismervényeikben megtekinthetők.

Borosjenői kir. járásbírószág tkvi hatósága, 1900. évi nov. hó 13-án.

535 1—1

Bittó, kir. járásbíró.

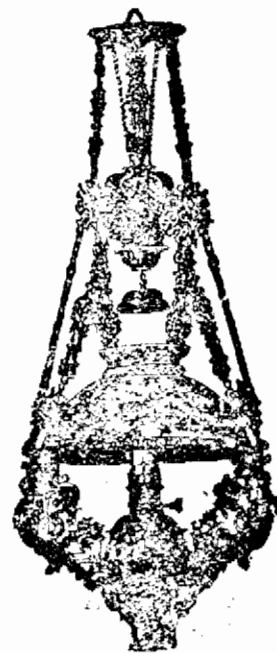
Szabó Albert

prăvălie de sticlărie, lampe, serviciiuri de porțelan și de bucatărie.

ARAD.

Strada Atzél-Péter Nr. 1.
vis-à-vis cu intrarea principală în teatru.

ARAD.

Lampe atornate și cu picior,
fitiluri electrice și pentru gaz.

Obiecte și tacămuri de alpaca
și de alpaca-argint.

Vase de tinichea
pentru fert, smălțuite.

Obiecte de lucu și decorații de perei
de majolica.

Efecte de sticlă și de porțelan.

Mare asortiment de
oglinzi de toaletă,
de aplicat pe perei sau pe masă.

Singurul represent. al fabricii de electricitate Ganz și Comp.
Serviciiuri de cafea, Moca, și pentru ceai, dela 3 fl. 60 cr. în sus. — Serviciiuri de masă
de cel mai fin porțelan de Karlsbad și din fayence, dela 10 fl. în sus. — Efecte de casă
și de bucatărie. — Rame pentru oglinzi și tablouri, în mai mult de 150 modele.
Lucrări de sticlărie se primesc în prețuri modeste.

Instalări pentru mirese,
dela cele mai simple până la cele mai pompoase
519 — 7

Comande din provinciile
se execută punctual.

Cataloage ilustrate se
trimit la cerere
gratuit și francate.

TEE

rusescă veritabilă dela frații

POPOFF K. & C. din Moseva.

Furnisorii curților regale:

Greciei, Svediei, și Norveghiei, Belgiei și României.
Singurul deposit principal în Arad și provincie la
drogăria

VOJTEK și WEISS
în ARAD.

Calități excelente în

RUMURİ

cu s. și măsurat, deasemeni se află săpunuri,
pravuri pentru dame, apă pentru dinți, perii pentru
dinți, apă pentru păr și diferite miresme pentru odăi.
cu cele mai moderate prețuri.

521 9—10